

Cerosipha verbasci Schrk., een zeldzame bladluis, nieuw voor de fauna van Nederland

door

W. ROEPKE

Eind Juni 1953 werd mijn aandacht gevestigd op een sterke bladluizen-aantasting van toortsplanten (*Verbascum* sp.) voorkomende in een tuin aan de Prof. Ritzema Bosweg te Wageningen. Ik had deze bladluis nog niet eerder gezien en kende ze niet, maar met behulp van de literatuur was zij gemakkelijk te identificeren. Volgens de meest recente nomenclatuur van BÖRNER (1952) moet de soort heten *Cerosipha verbasci* Schrk.

De apteren zijn opvallend helder geel van kleur, iets gedrongen van bouw, met een korte cauda en met korte donkerbruine siphonen. De luizen zaten talrijk en gelijkmatig verspreid aan de onderkant van het oudere blad, niet al te dicht naast elkaar, voornamelijk in het topgedeelte, minder talrijk aan de basis. Op het jonge blad en op de bloeiwijzen werden zij niet waargenomen. Gevleugelde exemplaren waren niet aanwezig, wél tamelijk veel nymphen met vleugelaanleg, zodat de gevleugelden waarschijnlijk direct wegvliegen. Het weer was zeer warm. Talrijke witte vervellingshuidjes waren aanwezig. Enkele carnivore galmuglarven hielden enige opruiming. Verder zag men er stervende en dode exemplaren, die licht tot donker vuilbruin verkleurden. De eigenaar had nl. een poging gedaan deze luizen met een of andere insecticide te bestrijden. Een blad met luizen, gedurende 1 à 2 dagen op het laboratorium bewaard, leverde een aantal gevleugelden. De aangetaste planten hadden weinig van deze insecten te lijden. Het blad was normaal ontwikkeld, niet gekruld en niet gekroesd en zonder stippeling. Een eventueel aanwezige verkleuring werd veroorzaakt door andere insecten, vnl. door Capsiden. Een enkele *Lasius niger* L. bezocht de kolonies.

Cerosipha verbasci Schrk. is meer dan anderhalve eeuw geleden beschreven. SCHRANK en alle andere auteurs, behalve BÖRNER, plaatsen ze in het geslacht *Aphis*. De volgende auteur, die de luis vermeldt, is KALTENBACH (1843), 143, hij blijkt ze echter niet zelf gevonden te hebben, maar bepaalt zich er toe SCHRANK aan te halen. De Catalogus van Miss PATCH (1938), 219, geeft dan nog de volgende literatuur op: PASSERINI (1863), MACCHIATI (1883), NEVSKY (1929) en JUDENKO (1929—30), met vindplaatsen resp. Italië, Centraal Azië en Polen. Helaas heb ik deze publicaties hier niet bij de hand. Evenmin is de publicatie van WERDER (1931) over de Zwitserse bladluizen hier ter beschikking. Deze laatste auteur moet de soort voor Zwitserland vermelden.

VAN DER GOOT (1915) en THEOBALD (1926—29) in hun grote monographieën over resp. de Nederlandse en Engelse bladluizen vermelden de soort niet. Merkwaardig genoeg beschrijft THEOBALD (1918), 281, een *Aphis buddleiae* uit Caïro, Egypte, van *Buddleia madagascariensis*. De beschrijving komt geheel met die van *A. verbasci* Schrk. overeen. HILLE RIS LAMBERS (1948), 270, vermeldt de soort vervolgens uit Palestina en merkt op, dat *A. buddleiae* Theob. ongetwijfeld een synonim van deze soort is. De meest recente auteur, BÖRNER (1952), 85, geeft als vindplaatsen op: Mittelrhein, Leipzig, Oberfranken en Steiermark. Hij tekent aan, dat deze luis verbreid, maar weinig waargenomen is.

Inderdaad is dit insect onvolledig bekend. De fundatrices, in het voorjaar, zijn nog niet waargenomen, evenmin als de sexualis in de herfst. Of er migratie plaats heeft, is ook niet bekend. Het ziet er echter uit alsof deze luis niet migreert.

Ik heb nog in verschillende andere tuinen in Wageningen gekeken, waar *Verbascum* groeit, maar ik heb dit insect nergens anders ontdekt.

Ik vermeld deze vondst hier, omdat het niet uitgesloten is, dat wij met een insect uit warmere streken te doen hebben, dat zijn areaal in Noordwestelijke richting heeft uitgebreid, mogelijk in verband met de warmere zomers van de laatste jaren.

Literatuur

- BÖRNER, C., 1952, Mitt. Thür. Bot. Ges., Heft 4. Beiheft 3.
 HALL, W. J., 1926, Min. Agr. Egypt. Techn. & Scient. Serv., Bull. 68.
 HILLE RIS LAMBERS, D., 1948, Trans. R. Ent. Soc. Lond. 99.
 * JUDENKO, E., 1930, Bull. Ent. Pologne 9 (Pools).
 KALTENBACH, J. H., 1843, Monogr. Fam. Pflanzenläuse.
 * MACCHIATI, L., 1883, Boll. Ent. Ital. 13.
 * NEVSKY, V. P., 1929, Usbek. Versuchst. Pflanzensch. Taschkent, Nr. 16 (Russ.).
 * PASSERINI, G., 1863, Boll. Soc. Ent. Ital. 3.
 SCHRANK, VON PAULA, 1801, Fauna Boïca 2.
 THEOBALD, F., 1918, Bull. Ent. Res. 8.
 * WERDER, O., 1931, Verh. Naturf. Ges. Basel 42.

De titels gemerkt met een * heb ik niet kunnen raadplegen.

Wageningen, Juli 1953.

Dr Carl Börner †

Op 14 Juni jl. overleed te Naumburg aan de Saale, na een langdurige ongesteldheid (angina pectoris), de heer Dr Carl BÖRNER, „Oberregierungsrat a.D.” Hij bereikte de leeftijd van 73 jaar.

Met Dr BÖRNER is een der vooraanstaande entomologen van de eerste helft dezer eeuw heengegaan. Een dynamische figuur met onmiskenbaar geniale trekken, veelzijdig, artistiek aangelegd, zeer productief; maar ook spontaan, impulsief en zelfs explosief; een buitengewoon spreker en uitstekend stylist, al bereikt de vlucht zijner gedachten in sommige zijner geschriften een dusdanige hoogte, dat een gewoon sterveling het niet meer begrijpt. Al vroeg had hij zich toegelegd op de studie van de zo moeilijke groep der Coniferen-luizen of Adelgidae (*Chermidae* auct.), om zich vervolgens intensief met de gewone bladluizen (*Aphididae*) bezig te houden. Hij gold als een der grote kenners dezer insecten. Niet alleen hun morphologie en systematiek hadden zijn volle aandacht, maar ook de biologie kende hij grondig. Met een merkwaardige speurzinnelijkheid hield hij de migratie van vele soorten op en ontrafelde hij systematisch moeilijke groepen, hierbij ook de toegepaste zijde niet uit het oog verliezend. Het druifluisprobleem had zijn bijzondere aandacht. Hij wilde het voorkomen van twee soorten in Europa hebben aangetoond, beide met verschillende levenswijze. Het laatste woord is in deze gecompliceerde materie echter nog niet gesproken. Bekend zijn verder zijn Apterygotenbewerkingen, zijn bijdragen tot de systematiek der Hymenoptera en Lepidoptera e.a. Zijn publicaties over Arthropodenmorphologie in het alge-